

Sak: Minoritetsspråklige elever	Dato: 07.06.2019
Utarbeidet av: Yrkesfaglige koordinatorene Hordaland fylkeskommune: <ul style="list-style-type: none"> • Ingrid Beate Læg Reid Sotra vgs • Ole J. Opkvitne Voss Gymnas/Voss vgs • Torunn Ask Årstad vgs • Hermod Kirkeli Stord vgs • Lise Knag Slåtthaug vgs 	Mottaker: <ul style="list-style-type: none"> • Opplæringsdirektør Hordaland fylkeskommune Bjørn Lyngedal • Liedutvalget John Arve Eide

MINORITETSSPRÅKLIGE ELEVER INNSPILL:

Gjennom prosjektet *“Auka gjennomføring - fleire ut i lære”*, har de yrkesfaglige koordinatorene erfart at dagens opplæringsystem ikke tilfredsstillende dekker behovet til minoritetsspråklige elever. Skal vi kunne øke gjennomføringen og få flere av disse elevene ut i lære, må de kunne snakke, lese og skrive norsk på et B1 nivå før de begynner i videregående skole. De vil ellers ikke kunne gjøre seg nytte av opplæringen skolen gir. Dette har vi gjennom prosjektet sett mange eksempler på, og fått flere tilbakemeldinger fra næringslivet på. Nivået de har når de skal ut å søke læreplass må være slik arbeidslivet krever.

Bakgrunn:

- På Slåtthaug vgs startet det dette skoleåret ca. 70 minoritetsspråklige elever. Alle med annen “morsmålskode” ble oppfordret til å ta en prøve for å kartlegge nivået i norsk. Alle med nivå B1 og dårligere fikk tilbud om særskilt språkopplæring slik at de hadde bedre mulighet til å bestå. Også de som ikke ble testet fikk tilbud om særskilt språkopplæring der skolen så det som tjenlig. Det ble satt opp 2 grupper på vg1 og 2 grupper på vg2, + påbygg. De elevene som har fulgt denne undervisningen på både vg1 og vg2 har alle bestått i år. Dessverre velger en del å takke nei til dette tilbudet, som skolen bruker mye ressurser på. Vi har utfordringer med å selge inn viktigheten og skulle ønske oss at vi her kunne ha stilt krav til oppmøte, der skolen ser at det er behov for det. I tillegg har mange av disse elevene utfordring med å bestå i engelsk, da det er spesielt utfordrende å lære to forskjellige språk på samme tid. Mange har ikke hatt engelsk tidligere. Slåtthaug har ingen innføringsklasser.
- Årstad vgs: har dette skoleåret ca 300 elevene med utenlandsk navn. Årstad har i mange år hatt en stor andel minoritetsspråklige elever, og har i år 4 innføringsklasser.
- Stord vgs, avd. yrkesfag, har i år 37 minoritetsspråklige elever, inkludert en innføringsklasse på 15 elever. Totalt er det cirka 200 elever på avd. Det er bare noen få minoritetsspråklige på studiespesialiserende linjer. Det er ikke nok søkere til en innføringsklasse neste skoleår, så da blir de som har søkt anbefalt å søke ordinære klasser. Det er ingen andre krav til søkerne enn at de har gått grunnskole i hjemlandet.

- Voss gymnas: Ca. 30 minoritetsspråklige elever med annet morsmål enn norsk. Av disse går 12 på yrkesfag (Vg1/Vg2). Alle minoritetsspråklige elever som er kartlagt til et nivå i norsk som tilsier at de har behov for særskilt norskundervisning, har fått dette ved vedtak om særskilt språkopplæring. Skolen har også hatt et tilbud i engelsk i perioder, da mange av de minoritetsspråklige elevene har utfordringer med faget. Voss gymnas har dette året to innføringsklasser.
- Voss vgs: Har 20 elever med annet morsmål enn norsk. Disse har fått tilbud om ekstra norskundervisning - 2 timer pr. uke. Om lag halvparten av eleven har takka ja til dette tilbudet. Voss vgs har ikke innføringsklasse.
- Sotra vgs: Har totalt 84 av 790 elever med annet morsmål enn norsk. Det vil si at 10,6% av elevene er minoritetsspråklige. Dette gjelder alle trinn, både på studiespesialiserende og yrkesfag. Vi har i tillegg en innføringsklasse. Denne vil ikke bli startet opp igjen til neste skoleår. Noen av elevene i ordinære klasser har tidligere gått i innføringsklassen, mens noen kommer mer eller mindre rett inn i ordinære klasser, uten bakgrunn fra tidligere opplæring i Norge. På yrkesfag har vi fått tilbakemelding på at minoritetsspråklige elevene har utfordringer med å få læreplass pga. språk. Uavhengig om de får gode tilbakemeldinger fra YFF faget osv. Bedriftene melder tilbake at elevene må bli bedre i norsk, før de kan ta dem inn som lærlinger. I tillegg til at de har utfordringer med å lære norsk, har mange av elevene også utfordring med å få karakter i engelsk, da det er spesielt utfordrende å lære to forskjellige språk på samme tid, i tillegg til at de også skal lære andre fag.

* tallene er hentet fra skoleåret 2018/2019.

Dagens situasjon:

- Mange minoritetsspråklige elever starter i videregående opplæring etter å ha gått mindre enn ett år i ungdomsskole, kanskje bare noen måneder. Noen elever går rett inn i ordinær klasse. Dette fungerer ikke, det fører til stryk, IV og dårlig motivasjon. De forstår ikke språket og da selvfølgelig heller ikke faget. Elevene blir taperne, de går gjerne år etter år i vgs uten å bestå, de bruker også opp retten til videregående utdanning.
- Noen elever kommer inn i vgs. med A1 nivå (dette har vi eksempler på), dette er ødeleggende for eleven som ikke opplever noen mestring eller forståelse. De blir tapere. (nivå lav til høy: A1 - A2 - B1 - B1+ - B2 - C1 - C2)
- Denne manglende språkforståelsen, kan i mange yrkesfag også være en HMS utfordring. Elevene kan være en fare både for seg selv og andre p.g.a. manglende norskkunnskaper, dermed også forståelse for faget og bruk av maskiner og utstyr. I forhold til dette er det en utfordring at mange heller ikke sier fra om at de ikke har forstått beskjeder. Dette kan skyldes en kombinasjon av at de ikke har forstått, og at de ikke vil tilkjenne at de ikke har forstått. De opplever dette som om at de "mister ansikt", eller ikke ønsker å være uhøflig (kulturelle ulikheter).
- Skolene prøver også å få foreldrene til å involvere seg og kaller gjerne inn til møter med tolk om nødvendig. Dessverre møter ofte ikke foreldrene, gjerne ikke ungdommen heller. Dette er en stor utfordring i forhold til samarbeid hjem/skole om elever sitt ve og vel. Dette kan også ha med kulturforskjeller å gjøre, i tillegg til språkbarrierer både hos foreldre og ungdommen.
- Integreringsmeldingen fra regjeringen; går sterkt ut og sier at bedriftene skal ta ansvar, og ta inn minoritetsspråklige i praksis. Har bedriftene kapasitet til dette? Og tør de å gjøre det når manglende norskkunnskap kan føre til farlige situasjoner? Som tidligere nevnt har skolene fått flere tilbakemeldinger etter praksis i bedrift om nettopp slike farlige situasjoner.

Forslag til endring:

Før videregående:

Det bør innføres et krav om norskkunnskap for å begynne i vgs. Det må da legges til rette for slik opplæring før elevene begynner i videregående. Eleven bør være på minst B1 nivå for å begynne i opplæring i videregående skole.

For å studere ved høyere utdanning må alle "ikke norske" ta "Bergenstesten". Denne blir brukt som dokumentasjon for norsk språkkunnskap. Bestått betyr at vedkommende har B2 til C1 nivå. En lignende test bør utarbeides for å kvalifisere til start i videregående skole.

Slik det er i dag, er det viktig at skolene kartlegger alle minoritetsspråklige elever i starten av skoleåret. Det må også gjennomføres en elevsamtale med tolk på deres eget språk om nødvendig. Dette for at vi skal være sikker på at de forstår alt som blir sagt.

- Alle som ikke har karakter i norsk på vitnemål fra grunnskolen må få tilbud om; GMU Grunnskole minoritetsspråklige ungdom. De vil da jobbe i egne grupper og få vitnemål med karakterer som de kan søke seg inn i vgs med.
Vi har hørt at det er et pilotprosjekt på Fyllingsdalen vgs og dialog om å starte i Hordaland.
Vi håper dette kommer i gang for alle.
- En annen forberedelse til videregående kan være f.eks. folkehøyskole, produksjonsskole e.l. tiltak gjennom oppfølgingstjenesten/NAV hvor målet er bedre norsk kompetanse.

I videregående skole:

- Det skal være obligatorisk for elevene å møte til særskilt norskundervisning, hvis skolen har vurdert at dette er nødvendig og elevene får tilbud om dette. I tillegg bør det oppfordres til å møte i den ordinære norskundervisningen. Dette for å lære mest mulig norsk, og dermed få mulighet til å lykkes med skolen og senere arbeidslivet.
- Elever kan få tilbud om å velge vekk fag for å prioritere norsk. De må da ta fag(ene) på et senere tidspunkt, men en slik prioritering kan være nyttig for enkelte av elevene med store utfordringer i norskfaget.
- Noen elever tar et skoleår over 2 år, for å lære mest mulig. Men mange har det travelt og vil ikke bruke denne tiden. Det kan også bli en utfordring for skolene om for mange elever skal gjøre dette.
- Norskklærere bør gå på kurs om nivådeling, og forståelse av bakgrunn. I Syria har de normalt sett 10 års grunnskole, mens i Somalia og Eritrea er det gjerne 3 år på koranskole. Skolene må også få oversikt over elevenes skolebakgrunn.
- Alle må begynne på grunnskoleopplæring og bestå denne før de går videre. Dette gjelder også norske elever. Innhold i norskfaget må tilpasses og yrkesrettes, det bør forøvrig alle fellesfagene.
 - Mange minoritetsspråklige elever har ikke hatt engelsk fra tidligere skolegang. De har derfor ingen forkunnskaper, disse burde ikke måtte lære engelsk samtidig som de skal lære seg norsk. Å lære to nye språk er forvirrende og veldig utfordrende, og mange stryker i engelsk, gjerne også i norsk.

- Flere elever på Slåtthaug i år, er på A2 nivå. De klarer ikke å lære seg et lærefag/yrkesfag med et så lavt norsk nivå. For å klare det må man kunne forstå, lese og skrive en god del norsk.

Spørsmål:

- Hvem kartlegger disse elvene? Hvor er informasjonen om hvor de kommer fra, språk og skolebakgrunn? Slik informasjon bør følge med til skolen.
- Vi lurer på hva som blir vektlagt i individuell behandlingen ved innsøkning til videregående skole i dag, når ikke norsk grunnskole er bestått?
- Når skal hullene bli tettet igjen? De manglende fagene/stryk og IV. Hvordan skal disse elevene klare dette i tillegg til nye fag, gjerne på et høyere nivå, når det allerede er for vanskelig?
- Hvordan skal man kunne forstå neste trinn i et fag, når ikke det foregående trinnet er forstått og bestått? Hva er tankene og begrunnelsene bak dette i dagens system?

Til slutt:

Vi ser også behov for at fylkene har en liste over lærere som snakker forskjellige språk.

Mange av elevene har behov for, og dermed rett til, tospråklig fagopplæring/morsmålsundervisning.

Skolene har ingen steder å henvende seg for å finne ressurser som kan hentes inn.

Her bør det gjøres et kartleggingsarbeid fra fylkenes side, skolene trenger en kontaktperson som kan hjelpe til med å lokalisere aktuelle ressurser.